

Потапенко К. В., Рудницька Н. Ю., Формування пізнавальної активності на інтегрованих уроках "Я досліджую світ". Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів на засадах компетентнісного підходу: досвід, реалії, перспективи. Збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (29 листопада 2022 року) / за заг. ред. І.В. Голубовська – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2022. – С 110-112.

К. В. Потапенко,
студентка ННІ педагогіки;
науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та культури фахової мови **Рудницька Н. Ю.**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Формування пізнавальної активності на інтегрованих уроках "Я досліджую світ"

Формування пізнавальної активності учнів – одне з найголовніших питань теорії та практики навчання. Розвиток психологічних чинників навчальної успішності, динаміка інформаційної ваги психічних функцій навчальної успішності молодших школярів, внутрішні функціональні зміни в структурі пізнавальної сфери учня залежить від ефективності формування їх пізнавальної активності. Одне з найголовніших завдань сучасної української школи – виховання соціально активної людини, яка з легкістю засвоює нову інформацію, вміє раціонально її сприймати, вдосконалює свої навички та вміння, тобто людини, в якій пізнавальна активність є невід’ємною рисою особистості.

Різні аспекти проблеми формування пізнавальної активності молодших школярів досліджувались багатьма зарубіжними та вітчизняними науковцями, психологами та методистами, такими, як: Т. І. Шамова, М. А. Данилов, Г. І. Щукіна, Е. А. Голант, Н. А. Менчинська, А. А. Вагін, А. Я. Пономарьов, М. Н. Скаткін, Л. С. Виготський, В. І. Лозова, С. Л. Рубінштейн, Н. Г. Морозова, Ю. К. Бабанський, І. Я. Лернер, П. М. Якобсон, Ш. А. Амонашвілі, Д. І. Трайтак, В. А. Онищук та інші.

Мета статті полягає в розкритті потенціалу інтегрованих уроків "Я досліджую світ" у формуванні пізнавальної активності молодших школярів.

Пізнавальна активність є першорядною умовою формування в учнів потреби в знаннях, оволодіння вміннями інтелектуальної діяльності, самостійності, забезпечення глибини й міцності знань. Окрім того, завдяки своїй пізнавальній активності дитина вступає у практичні, дієві відносини з оточуючим світом, що є умовою її успішної соціалізації. Пізнавальна активність сприяє інтелектуальному розвитку дитини, що передбачає не тільки потребу у вирішенні завдань пізнавального характеру, але й необхідність застосовувати отримані знання на практиці.

Пізнавальна активність – основа практично будь-якої діяльності, в тому числі й навчальної. Для вчителя не є секретом, що низький її рівень стає на перешкоді ефективної організації освітнього процесу, зокрема, і в початковій школі. Як показує практика, знання, отримані в готовому вигляді, зазвичай викликають труднощі в учнів у їх застосуванні при поясненні спостережуваних явищ і вирішенні конкретних завдань. У такому випадку можна говорити про формалізм у навчанні, у засвоєнні знань, свідченням якого є відрив завчених учнями теоретичних положень від уміння застосувати їх на практиці. Пізнавальна активність сприяє інтелектуальному розвитку дитини, що передбачає не тільки потребу у вирішенні завдань пізнавального характеру, але й необхідність практичного застосовування отриманих знань [4, с.15].

Формування пізнавальної активності учнів у навчанні може відбуватися двосторонньо. З одного боку, сам зміст навчальних предметів містить у собі цю можливість, з іншого, – шляхом певної організації пізнавальної діяльності учнів. Саме нові знання про світ є предметом пізнавального інтересу молодших школярів. Ось чому глибоко продуманий зміст навчального матеріалу – найважливіша ланка формування інтересу до вчення [1, с. 45].

Іntenсивно формується пізнавальна активність молодших школярів на інтегрованих уроках "Я досліджую світ". На таких уроках діти розвивають мислення й мовлення, пам'ять, уважність, спостережливість, самостійність, кмітливість, ініціативність, працьовитість, наполегливість, чуйне та уважне ставлення один до одного та навколишнього світу і ще багато інших позитивних якостей для особистості, які важливо закладати з раннього віку.

На інтегрованому уроці дитина має бути активним учасником, у неї має виробитися внутрішня потреба постійно здобувати нові знання, прагнути й уміти вчитися. Проте просто використовувати інтеграцію недостатньо, важливо також враховувати вікові та індивідуальні особливості школярів.

Молодший шкільний вік – дуже цікавий період. Тут закладаються основи особистісного розвитку, що відіграють важливу роль у формуванні особистості. Провідною діяльністю є навчання. Завдяки ньому учні вчаться взаємодіяти в колективі, підпорядковувати свої думки, інтереси, емоції, бажання, вчаться досягати спільної мети [2, с. 24].

Готуючись до інтегрованого уроку, вчитель має підготувати й дітей. Такий урок не має бути перевантажений різноманітними завданнями, все має бути в міру. Дуже важливо правильно, емоційно позитивно налаштувати дітей на навчальний процес. Завдання, підібрані вчителем, повинні розпалювати в дитини інтерес до вивчення певної теми, інтерес самостійно розв'язувати поставлені проблеми, інтерес критично мислити, інтерес до активної роботи в колективі.

Інтегровані уроки "Я досліджую світ" цікаві тим, що вони дають можливість творити як учителям, так і учням. Усі без винятку етапи уроку повинні бути пов'язані між собою, розповідати одну й ту саму історію, повсякчас ускладнюючи завдання. Але при цьому всі завдання мають бути

різного характеру, від простішого до складнішого. І дітям їх не складно, а цікаво виконувати.

Міжпредметна інтеграція виступає ефективною формою організації освітнього процесу початкової школи, адже використовується для систематизації знань молодших школярів. За умови її реалізації відбувається синтез знань із різних дисциплін, унаслідок чого утворюється нова якість, нерозривне ціле, що досягається широким й поглибленим взаємопроникненням цих знань [3, с. 4].

Під час інтегрованого навчання діти набувають можливості бачити цілісну картину світу, а не тільки її фрагменти, що дозволяє вчителю та учневі виходити за межі окремого навчального предмета, окремої освітньої галузі. Молодші школярі краще розуміють сутність об'єкта чи явища в контекстах різних навчальних предметів, розвивають критичне мислення; глибше розуміють важливі ідеї завдяки їхньому аналізу з різних позицій і, як наслідок, формують свою пізнавальну активність.

Отже, інтегровані уроки "Я досліджую світ" – це великі можливості як для вчителя, так і для дітей. На таких уроках можна втілити всі педагогічні задуми, використовуючи цікаві методи, прийоми та форми навчання, які формують пізнавальну активність молодших школярів. Але втілювати всі ідеї потрібно раціонально, відповідно до індивідуальних можливостей кожного учня та підбирати завдання, які відповідають темі уроку.

Список використаної літератури

1. Бірюк І. А. Інтегровані уроки у початковій школі : метод. посіб. Володимирець : Володимирецька ЗОШ І-ІІІ ступенів №1, 2018. 65 с.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології : навчальна книга. Тернопіль : Богдан, 2001. 112 с.
3. Коваленко Л. Особливості викладання інтегрованого курсу "Я досліджую світ". *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/naukova-stattya-osoblivosti-vikladannya-integrovanogo-kursu-ya-doslidzhuyu-svit-201940.html>.
4. Мар'яненко Л. В. Особливості структурної організації пізнавальної активності учнів : навчальний посібник. Харків : Ранок, 1997. С. 14–23.